

Rut

Naomi ayä axumgut

1 ¹Tupä Israel nanä kingu wenäne, Israel äminde kepkätanu gusit tiwän, naxu wenä tikut. Tiwän Juda nanä täpätu Betelehem yiwixakulu, mängätnä, wawakngä täpäyat yang päpän, Israelu teke, womsimu kantri Moap päku yiwitningge kukin. ²Wäwi uläpä umanä Elimelek, tiwän mängätnä Naomi, tiwän wawakngä uläpäyatde umanu Malon, Kilion yang. Uyänggwälu Efralunetä sakngälakin. Tiwänu taunä Betlehemu uwomu Judaxätan. Uwomu aleke päku Moap yiwikin.

³Päku yiwihika, Elimelexu aweke kungäxawän, Naomi wawakngä täpäyatkät inäkän yiwihika, ⁴wawakngä mängätnä Moap nanä päkumäläk. Umanä Opa, Rut, yang. Moap päku, krismasu 10 yiwike, ⁵wawakngä Malon Kilion yangkäyä undä kumgumäläk. Ayä wawakngä uläpäyat yangu undä teke kumgin, Naomin.

Naomixät Rutkät Betlehem kukumäläk

⁶Womsimu Moap yiwixawän, “Yawetä äminämbamu apu gatängyämike, naxu wuyäne nanä yäminggak,” yawä natäpgut. Tikengä Moap teke ayinä täpäyatkät hipdu kuningge tändäkngakin. ⁷Tike ayiwixakut womu teke, hipdu Juda kep womune kuningge kahit täpäne kukin.

⁸Täku kahitbäna ayinä yänikut, “Hipdu mingsä yot gihänggihä kukahon. Gitdä näxät, axumgin äminkätde tahakumäläk bimä täknga, Yawetä gitde gwälam hikngä pahayok. ⁹Yawetä gatängdamän, apsä päke, ile yolune gupsäng yiwison,” yake, kis pahangyämän, kwänämnä duksäng tikumäläk.

¹⁰Tixäwik, “Undanä. Nilu notdambamde gäxät kunim,” yang inikumäläk.

¹¹Tiwän “Ayina hikngä, kukahon, yotsäle. Inale kunim, näxälun? ‘Wawakngä äpmembä dukngiwän itä pähimäläk,’ yang natäxamäläk?” yang yänikut Naomitän. ¹²“Ayina hikngä, yotsä hipdu kukahon, inale nä äminäläke alit. Ge apna tänangäsändo. Nina natäpa wawak

dukngitnangäsä tiwän, kupilä anggwenunekän apna täke, wawaknga dukngiwa, ¹³gilu ile yiwixawät takahimäläk? Bä wäwi täpätuyi dayikengu, apsäle doxuhimäläk? Ayina hikngä, undana. Meyä gitdä pämläxu nätä pätdä ayapmik, inale Yawetä nä maha temängamikut,” yang yänikut.

¹⁴Unin yäniwän, hipdu duksäng hikngä tikumäläk. Tike Opa hawanä kis tahängämike, yotnäle kukut. Tiwändeyä Rulu Naomixät gatäke kuhimäläkge natäpugut.

¹⁵Tiwän, Naomitä inikut. “Kayo. Notda mängälu notnämbamkät anätunäxätde hipdu axunggak. Gäxäyä kuwi kukahon,” yang inikut.

¹⁶Tiwändeyä Rutdä using inikut. “Anggapmambitde mananing yäpikē, hipduna kuwitde mananing yäpiyo. Säneka kuwi, näxäyä axuwit. Säneka yiwi, näxäyä une yiwit. Gäle notdambamu näle notna. Gäle Anätuka näle Anätuna. ¹⁷Säneka kupi, näxäyä une kupa kwayining. Nilu kungäkgäkänä matäwik. Tike hängä täpätutä matäwänu, Yawetä meyä bulämbam hikngä namikge natäxat,” yang inikut. ¹⁸Tiwän Naomitä kawänu, Rulu ixät kuhimäläkge kitokakut. Tiwän axuwikge ining yäpikulu undan tekut.

¹⁹Tiwänä unetä kuhika, ku Betlehem kundopgumäläk. Kundopät Betlehem nanä undätä duksang kulakaxäwik, mängälatä “Naomimbä an?” yang yakin.

²⁰Yawä “Naomi yangu mananinong. Mara yang naninong, inale Anätu Kitokngänä Käyä Täpätä yiwikywiknga alahawän wäyi hikngä tikut,” yang yänikut, Naomitän.^a

²¹Tikengä hipdu using yänikut. “Anetä teke kukumu, hängäna meyä. Tiwändeyä Yawetä hipdu moyo hikngä nanitäkapuk. Ge Naomi yangu inale nanining? Yawetä nä alahawän malit. Kitokngänä Käyä Täpätä meyä anamik,” yang yänikut.

²²Wamu uläknga Naomitä Moap kep teke, ayinä Rulu Moap nanä täpaxät hipdu kukumäläkgäne. Täpduxu uwomkätanu sänggum bimä bali yang yänikayingu moyokän matäxawä, Betlehemu kundopgumäläk.

Rulu Boasde wuyäne pahakut

2 ¹Naomile ayä Elimelekät nanä täpätu hängänämbamgän tiwän umanä käyä. Uläpä umanä Boas.

²Rut Moap nanä täpätä Naomi inikut. “Tewi wuyäne kuwa, imindäka ilakngä nandupänu, ile mehene kuxäwik, bali salinu itä matäxawän epningu butuwit,” yawän, “Ayina hikngä, kuyo,” yang inikut, Naomitän.

³Tiwän Rulu axu, nak matäkakin äminde mehene yäwaxäwik, bali itä matäxawä epginu, bututäke kukut. Puyä ulängä kukulu, Boas Elimelekät nanä uläpätäne yangu äpmeyä katapgut.

^a Naomi yangu yäpuli kulakak. Mara yangu yäpuli meyä.

⁴Awahaxawä, inä unggwenunekän Boasu Betlehemdä apu, nak matäkakin äminu “Yawexälu gikä,” yang yäniwän, yäkwäle “Yawetä pahawän nomändän yiwiläk,” yang inikin.

⁵Tiwänä Boasdä nak matäkin ämindäne kuhiläle tuwängukut täpä inikut. “Mängälämätexu aläpä imindäne?” yawän, ⁶yäkwäle using inikut. “Uläpä Moap nanä, Moapdä Naomixät apgumäläxunin. ⁷Tembänä apu ‘Täkembä tewi nak matäkaying äminde mehene yäwaxäwik, bali awamäxawä döpäkngä epningu butuwit?’ yang nanike, bututäkapuk. Tiwändeyä gepmäne matekngä wesim yiwän täkaying,” yang inikut.

⁸Tiwänä Boasdä Rut inikut. “Kätak natäxayo. Bali wuyä awomu maleke ku, täpätuyitäne tängälängäne mambutuyo. Mängälämätexu wuyä alängäne pahakayinggä kuxawä kuxäwik butuyo. ⁹Wäwi säneka matäwayak yangu kätak dayixäwik, mängälämätexu ixät pahakayingu mehene yäwayo. Puyä ämina, ‘Malahawä maliyok,’ yangu kitokngä ayänit. Yanggäkalembä tiwä, axu itä uhike peningunin tangopso,” yang inikut.

¹⁰Tiwänä Rutdä sopäsopä puke, kuhilä kewune täpu temäke inikut, Boasun. “Nä malä nanä. Tiwändeyä ilakngä inale nanduxaläk? Näle inale natäxaläk?” yawänä, ¹¹Boasdä inikut. “Nä anatäpgum, apdatä kungaxawän, hawakale dasingga tahatäkapunggaläxun. Mingga, nangga, yotda yang peke, äminu tupä dondayixakuläkge apguläkge nä anatäpgum. ¹²Ge u tahakuläkge yäkwäle, Yawetä gamiyok. Yawe Israel nanäle Anätuninu anggandung yiwikge apguläk täpätä hängäläpä meyä gamiyok,” yang inikut.

¹³Yawän, “Bulambam täpäna, gä näle ilakngäkänu usinggän nandupiläkge natäxat. Mängälämätexu gäle wuyäne pahakayingu umanä käyä, tiwän nä umana wenä. Geyä wam gwälangu gätä naniläkngä, meyä nätä pälu anggatängaminggak,” yang inikut, Rutdän.

¹⁴Nak nänangäsä täpduk tiwän, Boasdä Rut inikut. “Ane apu, brelu päke, yanggä kaxalä täkngane pewi kaxalawä, nänggä,” yang inikut. Yawän, Rulu täkapu, bali matäkaying ämindä yiwikinune puku yiwikut. Tiwänä Boasdä sänggumde notnä puhäk hakinu imikut. Imän napän täke tiwän, naxu käwutdu ayiwikin.

¹⁵Anake, bali butuwikge enaxawänä, Boasdä wuyä äminä kitokngä yänikut. “Bali awamäpeningunembä päpän kakexäyä, mainiwä mayäkayok. ¹⁶Tike awamäpeningune nanä notnäxäyä aluliwä akopä pengäminong, tiwän butuwik. Tiwänu maininggämätanong,” yang yänikut.

¹⁷Geambutuxawän tukawän, bali u butukulu täku sipmäng yäwambän bulätäkän epä kawänu, meyänä 13 kilo bimä tikut. ¹⁸Tiwän bali päke, taun täku, dasingdasingga päkulu hawanä iniwän kakut. Tiwän anapän täke tiwän yiwikinkät sike imikut.

¹⁹Imän kake, “Äpmanu säne butuläk? Iminde wuyäne päläk? Äminu uläpä gandutewän päläxu, Yawetä pahawän nomändän yiwiyok,” yang inikut, Naomitän.

Iniwän Rutdä, inikut, iminde wuyäneka pahakulun. “Puyä ulängä pätdäne towikngä umanä Boas,” yang inikut.

²⁰Iniwän, “Boasu Yawetä pahawän nomändän yiwiyok. Yawetä axumgin äminkät käluk yiwixaying äminkätde gwälam hikngä pahanggaxu dolexak,” yake using inikut. “Wäwi uläpä apnitde notnä hikngä. Ge notnäle natake nindung yiwitnangäsä täpätu,” yang inikut, Naomitän.

²¹Iniwän, Rut Moap nanä uläpätä inikut. “Täkngatuxayä using nanik. ‘Puyä äminaxät unekän gatäke kuxäwik butuyo. Tixawän sänggum bimä undä matäwä puluwik,’ yang nanik,” yang inikut.

²²Tiwän Naomitä Rut inikut. “Ayina hikngä, mängälämätexu Boasde wuyäne pahakayingkat kuningu täke. Inale äminu täpätule wuyäne ku päxawi, tahawä maliyä,” yang inikut.

²³Ge mängälämätexu Boasde wuyäne pahakakinkät gatäxäwik, bali pänggäwä puluwän, witkäyä pänggäwä pulukut. Unggwengwenkätanu Rulu hawanäxät yiwikumäläk.

Rulu ayäle täwakut

3 ¹Täpduxu gwendune hawanätä Rut inikut. “Ayina hikngä, nätä wäwi täpätu kake gama, itä mängätnäle täpän, yotsäne gupsäng yiwisimäläk. ²Boasde natäpso. Mängälämätexu ile wuyä pahaxawä ku butukuläxu uläpä apnitkat nanä. Äpmanu tukwatde bali sipmäng yäwäxawä bulätä epukaying womune döpäkdöpäkngä uhinggiwik. ³Ge yanggäka häluke, hängä kápängänä käyä gupdane pahake, täwikga käluk pahake, uwomune kuyo. Tike nak yanggä yangu donapuluxawänu, alänggämänu maxuwi gandupsok. ⁴Awäku pewänu, une hikngä peggak yangu kätak kayo. Ge awexawänä, ku täwixu aomipewixu, nomnä bälängä omimbik däkähimgän tängenake, bäläng kwayimnäne peyo. Tiwänu itä dasingga tahawiläkge äpme ganiwik,” yang inikut.

⁵Iniwän Rutdä inikut. “U yänggaläk usingu äpme undä pahawit,” yang yakut.

⁶Tikengä Rulu bali sipmäng yäwäxawä bulätä epukakin womune ku, hawanätä dasingga inikulu, undä täwake pahakut.

⁷Boasu nakngäxät yanggänäxät napän, täke hikngä tinggawän, bänipgwäläng natäke, bali pekinde kwayimune päku pekut. Pexawän, Rulu wepdäkän ku, täwixu bälängä pänguhikulu, nomnä däkähimu tängenake, bäläng kwayimnäne pekut.

⁸Ge Boasdä kepdamände, dasingga tike enake, täpän täkwämbänu, mängälä täpätu bäläng kwayimnäne peggawän kakut. ⁹Kake, “Gä imin?”

yawänä, Rutdä, “O bulämbam täpäna, nä Rut. Gä apnale notnä. Ge mängätdale täyo,” yang inikut.

¹⁰Iniwän, “Yawele pahawän nomändän yiwiläk. Ge gwälam hikngä täknga äpmasim tahanggaläkga, tupä hawakale tahakuläxu ayapmik. Wäwimätexu hängänämbamgänbä bä hängänä wenämbä unin ku apdale päpi yiwixätngäsä teyä usingu dolahaläk,” yang inikut.

¹¹“Manatänatäliyo. Äminbamu taun yiwixayingu undä anatäxaying, gä mängälä nomän täpä yangun. Ge wamu u yaläxu undä äpme tawake pahawit. ¹²Hiyäkän. Nä apdale notnä. Tiwändeyä apdale notnä hikngä täpätu undan. Tike nä atumaha bimä. ¹³Kupiläne ane yiwiyo. Ge gwäsiyä katapnim. Dasingga, notnäle natäkengu, äpmembä mängätnäle take gandung yiwik. Using tahawixu take. Tike wenä tiwänu, Yawele umande yänggat. Nätä äpme take gandung yiwit. Ge une pekgayo. Tixawän gwäsi tiwik,” yang inikut, Boasdän.

¹⁴Tiwänä bäläng kwayimnäne pexawän, axwakawikge tixawän, “Ämindä nandupnäng” yake enakut, inale “Mängälä täpätu bali sipmäng yäwäxawä bulätä epukaying womune kuk,” yang natäpnäng yakut, Boasdän. ¹⁵Tikengu unetäkän using inikut. “Kwäman täwikga täpi dopän täpi wäsiwän,” yang iniwän, using tahawän, 25 kilo bali wälikngämike, täko gwäpikngämike, hipdunä taunde kukut.

¹⁶Tixawän Rulu hawanäle kuwän, using inikut. “Ayina hikngä, kuwi dasing tahak?” yang iniwän, Boasdä ile dasingga pahakulu Rutdä undä inikut. ¹⁷Inike, unetäkänu using inikut. “‘Hawakale moyo hikngä maxuyo,’ yake bali 25 kilo namik,” yawänä, ¹⁸Naomitä inikut. “Ayina hikngä, wepdä yiwixayo. Tixawän dasingga tiwixu, äpme yawä natäpiläk. Inale wamu uläknga yawän nomätawikge, äpmanu Boasu doyiwän täkänanggekaying.”

Boasdä mängätnäle täkut, Rulun

4 ¹Tixawän Boasu taunde yämä däkäne, wamu inulung wopwom yiwik yäkakin womune päku, une puku yiwikut. Yiwixawänu, Elimelekgä notnä Boasdä natäke yakut täpä une apgut. Apän, Boasdä inikut. “Notna, ane päkapu puku yiwit,” yawän, päku puku yiwikut.

²Tiwänä Boasdä kuhiläle taun yiwixakinu 10 using päke yawän, unuxäyä unekän päku puku yiwä, ³itä notnä uläpä inikut. “Naomi hipdu Moapdä apgut täpätä kewu notnit Elimelekgäne moningge tek. ⁴Ge ayäwa natäpiläkge natät. Ge gä notnitde natäke, ile kep kang yiwiläkge uhiwiläkge natäkengu, äminu ane puku yiwiyingu aläkwäk äwä notnambamde kuhiläle yiwixayingu aläkwäk yangge kayine uhing. Tike mehe natäkengu, nomän naniyo, tiwän natäpit. Inale, äminu täpätuyitä uhinangäsändo. Tike gäkän. Tiwänä nä unetä ätumaha bimä,” yawän, äminu uläpäta, “Nätä äpme uhiwit,” yang yakut.

⁵Tiwänä Boasdä yakut. “Täke hikgnä. Gä kewu Naomile kätaxune uhikengu, usinggän Rut Moap nanä kombälu uläpaxäyä aläpilik. Ge axumgut äminde hängäläpä umanä tāknga yangu using ayiwitning,” yawänä, ⁶notnä uläpätä yakut. “Using kakengu, nä uhinangäsādo, inale moningu engangale yāminangäsā, moyo mumba kunäng. Ge gika uhing. Douhiwit,” yang inikut.

⁷Täpduxu unggwengwenkätanu Israel nanä hängä täpātu äminde yanguhiningge natākengu, äminu täpätutä bäläng yayikngä utdoke, äminu auhiwikge natāxakut täpäle imikakut, wamu ulāknga yawä nomätānanggengun. ⁸Ge notnä uläpätä Boasu, “Gika uhing,” yang inikengu, bäläng yayikngä utdoke imikut.

⁹Tiwänä Boasdä kuhiläle yiwixakinu uläkwäk äwä äminu undä une yiwikin yangu using yānikut. “Ginu äpmanu ananduxawä, Elimelekät wawakngä Malon awä Kilion yangge hängäläpä undä hikngä Naomile kätaxune uhinggat. ¹⁰Unetäkän daniwilu, Rut Moap nanä Malonde kombälu uläpä nätä mängätñale tänggat, axumgut täpäle hängäläpä awä umanä tāknga yangu usinggän yiwitningge. Ge bapunä gwende uman tāknga itä teng yiwixäwik, Malonde notñale uman yakengu, ile dombulämdäning, taunäxätanun. Ge ginu äpmanu ananduxawä uhinggat,” yang yanikut.

¹¹Yawän, kuhiläle yiwixakin awä äminu undä yämä dākāne yiwikin yanggä yakin. “Hiyäkän, ninu angganduxätña uhinggalak. Yawetä mängätña yotdane kopixu uläpä tahawän, Reselkät Leaxätña Jekopde engangu meyä dukngikumäläk bimä tiyok. Ge gä Efratkätanu hängäka meyä tiyok. Tixawän Betlehemkätanu umanda tāknga yatake kopnong. ¹²Yawetä engangu mängälä uläpäle imän dukngikgamixu, inä tahawän gin yänggwälu Juda Tema yangge wawaxu Peres yänggwät tikut bimä tike, umansä käyā tiyok,” yang inikin.

Rutdä Boasde wawak dukngikut

¹³Tiwänä Boasdä Rulu yotñāne täke kuwän, mängätñä dākngawän, yiwikumäläk. Tiwän Yawetä kitokngä imän, tängāne käyā tiwän, engangu wäwi täpātu dukngikut.

¹⁴Dukngiwän mängälätä Naomi inikin. “Yawele uman tängenatnim. Itä äpmanu anggandung yiwitñangäsä täpātu anggamik. Äpme Israelkätanu wawakdäkä uläpäle uman tāknga yatake kopnong. ¹⁵Tiwän itäyā yiwikyiwikga pahawän käluk tiwä, äminu täke tixawi, itä äpme gandung yiwik, inale ayikatä wawakga 7 itä tahanangäsä bimä tāknga ayapmike, gäle butayä natäke, dukngikgaminggak,” yawä ¹⁶Naomitä engang kända betäxäwik, kang yiwikut.

¹⁷Tiwän mängälä inalängän yiwixakindä umanä Obet yang inike, “Engangu wäwi uläpä Naomile dukngikngämik,” yang yakin, ämimbamun. Tiwänä Obelu Jesile nanä, tiwän Jesi Dewitde nanä.

King Dewitde bapunä

18 Peresde wawaxunetä sakngälatäke ku King Dewilune kukulu using.

Peresde wawaxu Hesron.

19 Tiwän Hesronde wawaxu Ram. Tiwän Ramde wawaxu Aminadap.

20 Tiwän Aminadapde wawaxu Nason. Tiwän Nasonde wawaxu
Salmon.

21 Tiwän Salmonde wawaxu Boas. Tiwän Boasde wawaxu Obet.

22 Tiwän Obetde wawaxu Jesi. Tiwän Jesile wawaxu Dewit.